

Cumhuriyet gazetesinde, Ocak ayında Kıymet Coşkun imzasıyla yayınlanan bu yazıyı sitemize aktarmamak olmazdı. Yazı, Japon şair Nakamoto'nun büyük şairimiz Nazım HİKMET'le kurduğu dostluğu işliyor. Nazım bu Asyalı şaire : "Ben de Asya kökenliyim, sen de. Bu nedenle duygusal ve düşünsel olarak daha iyi anlaşırsınız" diyerek, Türklerle Japonların neden birbirlerine yakınlık duydukları sorusunu da bir anlamda yanıtlamış oluyor.

Nakamoto ve Nâzım Hikmet (*Yazar Kıymet Coşkun*)

Nobuyuki Nakamoto , ufak tefek, sessiz, kibar, içten bir Japon beyefendisi. Yıllar öncesinden başlayan **Nâzım Hikmet** sevgisiyle Türkiye'ye defalarca gelen bir şair! Büyük Türk şairinin kitaplarını çevirmiş, kendisini tanımış, dostu olmuş!.. Daha gencecik bir delikanlıyken başlayan bu sevgi onu Türkçe öğrenmeye yöneltmiş! Ölümünden sonra da onu daha iyi anlayabilmek için Türkiye'ye gelmiş!.. Nâzım Hikmet Bey'in şiirlerinden tanıdığı insanları, İstanbul'u görmek, onun dilini duymak, yaşamak için!..

Birkaç yıl önce yaptığı son ziyaretini de Nâzım Hikmet Kültür Gezisi'ne dönüştürmüştü. Ailesi, dostları, yıllardır Türk-Japon dostluğu için çaba gösteren **Chieko** ve **Kanji İşimoto** 'yla birlikte!.. Şairin ülkesinde gezdirmiş, Bursa Cezaevi'ne, yani bugünkü Bursa Adliyesi'ne götürmüş dostlarını. Bir plaket, bir yazı aramış koca şairin yıllarını geçirdiği, halkının bağımsızlık savaşının destanını yazdığı bu yerde! Bulamamış!.. Fotoğraf çekmesine izin vermeyen polisleri

"Siz Nâzım Hikmet'in değerini neden bilmiyorsunuz"

diye azarlamış!.. İstanbul'da, Nâzım Hikmet Vakfı'nda Japon-Türk dostluğunu perçinlemiş Nâzım Hikmet'in şiirleriyle! Irak'taki savaşa karşı sesini yükseltmiş

"Kız Çocuğu"

şiiriyle!.. Sanatçı dostları da barış şiirlerini okumuş, şiirlerinden yapılmış şarkıları çalıp söylemişler Japonca. Vakıf Arşivi'ne Japonya'da basılan kitaplarını armağan etmiş!

Şiirlerdeki büyük romantizm

Bu sevgi yüreğinde hâlâ ilk günkü heyecanla duruyor, büyük şairi hep **"Nâzım Hikmet Bey"** diye anan Nobuyuki Nakamoto'nun. O, Japonya'da Nâzım Hikmet'in ve halkının gönüllü elçisi!.. Onu yurttaşlarına tanıtabilmek için yıllarca bıkmadan usanmadan çalışmış!.. Hâlâ da çalışıyor. Bundan mutluluk duyduğunu söylüyor ve şiirlerini daha çok kişinin okuması için ölene kadar çalışacağını söylüyor!

1932'de Tokyo'ya trenle 5 saatlik uzaklıkta olan Aşio Maçi kentinde doğan Nobuyuki Nakamoto! İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine iki yıl kala ailesiyle birlikte Tokyo'ya taşınır. Hukukçu bir ailenin üyesi olarak hukuk eğitimi alır ve avukat olur. Ama akli edebiyattadır. Avukatlık yapmak yerine dergilere yazı yazmak onun için daha anlamlıdır. Okulda İngilizce ve Almanca öğrenir ama onun akli fikri Rusçada ve Rus yazarlarındadır. Tokyo'daki Rusça öğreten özel bir okula giderek bu dili öğrenir. Rusça okumaya başladığında Nâzım Hikmet adını duymaya başlar. Japoncaya çevrilen **Ferhat ile Şirin** 'i ilk okuduğunda çok etkilenir. **Yusuf ile Menofis** 'i okuduğunda ilgisi doruklardadır. Ünlü

Kız Çocuğu"

şiiirinin de arasında olduğu barış şiiirlerini okur.

"Nâzım Hikmet'in şiiirlerinde büyük bir romantizm vardı. Genç olmam nedeniyle romantizm beni bir mıkknatıs gibi çekti. Zaten ben de şiiir yazıyordum. Dolayısıyla ilginin olması doğaldı" diye anlatır bu süreci. Arkadaşları **"Madem bu kadar âşiksın, çevir, biz de Japonca okuyalım"** diye baskı yaparlar.

Bu baskıların artması üzerine çalışmaya başlar. Şairle doğrudan iletişim kurmak, mektup yazmak ister. Moskova'da yaşayan bir Japon aracılığıyla yolladığı mektubuna, Nâzım Hikmet Bey'den ilk yanıtı alır.

Bu arada çeşitli dillerde yayımlanmış Nâzım Hikmet kitaplarını toplamakta; ama o, şiiirleri anadilinden yani Türkçe okumak istemektedir. Nâzım Hikmet Bey Bulgaristan'da basılan Türkçe kitabını imzalayarak gönderir.

İlk çevirisi 1961'in Ocak ayında basılır. Büyük bir mutlulukla Moskova'ya, şairine postalar kitabı. 1961 güzünde de bir yıllığına Moskova'ya gitme olanağı bulur. Şaire hemen ulaşamaz ama bir gün gazetede Mayakovski Müzesi'nde Nâzım Hikmet'le ilgili bir etkinlik olacağı haberini okuyunca hemen oraya gider. Müzede daha önce tanıştığı **Simonov** 'u sahnede gördüğünde kendi kendine;

"Bu iş tamam. Nâzım Hikmet'e ulaşacağım, doğru yoldayım"

der.

"Kendimi uçuyor gibi hissettim. Karşımda Nâzım Hikmet duruyordu"

diye anlatır o anı... Hayran olduğu şair şiiirlerini Türkçe okumaktadır. Elindeki eski model kaydedici cihaza, Türkçeden çeviri yapabilme umuduyla, kayıt yapar. Türkçe de öğrenmesi gerekmektedir.

'Daha önce niye gelmedin?'

Nâzım Hikmet ona hemen telefonunu ve adresini verir. Ne zaman isterse telefon açabileceğini, evine gelebileceğini söyler. **"O dünya çapında şairin karşısında kendimi çok ezik, ufacak**

tefecik bir insan gibi hissettim. Ben tanınmayan, adı sanı bilinmeyen bir Japon gencidim" diye anlatır duygularını.

Japonya'da çok ünlü olan bir şairin, **Ohumo Ideo** 'nun şiirlerini okur bir toplantıda. Rus dostu **A natoli Mamonov**, "Bu şiirleri Rusçaya çevir, basılması için **Nâzım Hikmet'ten yardım isteriz**"

der. Nâzım Hikmet'e gitmek için bir gerekçesi vardır artık. Ama gittiğinde

"Daha önce niye gelmedin"

diye çıkışacaktır hayranı olduğu şair.

"Ben de Asya kökenliyim, sen de. Bu nedenle duygusal ve düşünsel olarak daha iyi anlarız. Her zaman gelebilirsin. İzin almaya gerek yok"

diye rahatlatır genç çevirmenini.

Bu sözlerinden cesaret bulup sık sık Nâzım Hikmet Bey'in evine gider. Evine pek çok kişinin geldiğini görür, inanamaz. O aralar Otobiyografi Rusça yayımlanmıştır. Nakamoto hemen alır ve okur. **"Nâzım Hikmet Bey, şiirlerinin diğer dillere çevrildiğinde insanları etkileyeceğini düşünüyör, doğru çevrilmesi gerektiğine inanıyordu"** diye konuşur çeviri üstüne.

Nâzım Hikmet'in Rusya'daki ağır bürokrasiden şikâyetleri vardır. Bunları duymak Nakamoto'yu çok etkiler ve Nâzım Hikmet'le yaptıkları söyleşileri yayımlanmak üzere yazar. Bu anıları, Nâzım'ın ölümünden hemen sonra Haziran 1963'te, Japonya'da **'Aka at'** adındaki sosyalist dergide yayımlanır.

İlk çeviri kitabının değişik baskıları yapılır. 1964'te kitabı genişletmesi istenir. 1965'te genişletilmiş olarak, **Aragon** 'un, **Eluard** 'ın, **Neruda** 'nın da yer aldığı bir dizide yayımlanmıştır.

Nâzım Hikmet'in değişik dillerden kitaplarını toplamayı sürdürürken doğduğu büyüdüğü yer olan Türkiye'ye bir gitmek ister. 1964 Eylül'ünde İstanbul'a gelir. Boğaz'ı vapurla dolaşır. Ankara'ya gider. Gezdiği yerlerde dili döndükçe Nâzım Hikmet'le ilgili sorular sorar. Bildiği Türkçe sözcükleri kullanmaya çalışır.

O zamanlar British Airways'de çalışan bir Türk'ün evinde kalmaktadır. Nâzım Hikmet'le ilgili bilgiyi bir tek ondan edinebilmiştir. Bu dostu ona Lefkoşa'da Nâzım Hikmet'i tanıyan Türklerle görüşebileceğini söyler. Bunun üzerine Lefkoşa'ya gider ama Lefkoşa, ölü bir kent gibidir. Her yer asker ve polisle doludur. Rumlar, Lefkoşa'da bir hat olduğunu (bugünkü yeşil hat gibi) ve o hattı hiç geçmemesi gerektiğini, Türklerin yaşadığı bölüme giderse hiçbir garanti veremeyeceklerini söylerler.

Nakamoto, Nâzım Hikmet'in kitaplarını tekrar tekrar inceler, yavaş yavaş okuyup etkilerini araştırır. Şiirlerinin yaygın olarak bestelendiği görür. İlk beste; **"En Güzel Deniz"** şiirinin Japoncasıdır ve 1955 yılında yapılır.

"Denize Dönmek İstiyorum"

ve

Abidin Dino

'ya sorduğu

"Mutluluğun Resmini Yapabilir misin?"

izler bu besteleri.

Kız Çocuğu

Kapıları çalan benim kapıları birer birer.

Gözünüze görünemem göze görünmez ölümler.

Hiroşima'da öleli oluyor bir on yıl kadar.

Yedi yaşında bir kızım, büyümez ölü çocuklar.

Saçlarım tutuştu önce, gözlerim yandı kavruldu.

Bir avuç kül oluverdim, külüm havaya savruldu.

Benim sizden kendim için hiçbir şey istediğim yok.

Nakamoto ve Nazım Hikmet

Haluk Gürses tarafından yazıldı.

Pazartesi, 13 Mart 2006 00:02 - Son Güncelleme Cumartesi, 25 Aralık 2010 16:40

Şeker bile yiyemez ki kâat gibi yanan çocuk.

Ç alıyorum kapınızı, teyze, amca, bir imza ver.

Ç ocuklar öldürülmesin

şekerde yiyebilsinler.

Özellikle **"Kız Çocuğu"** şiirinin beş bestesinin ilki bir koro tarafından çoksesli ol

İvasaki Tihiro adlı bir bayan besteci ise **"Bir kız vardı Japonya'ya ufacak diye bir kız"** beste

Nakamoto'nun Nâzım Hikmet'i çevirileri enşinin 106. kitabından 2002 Aralık ayında söylen

* Bu yazıya temel alınan söyleşinin Japoncadan çevirisi, Türk Japon Dostluk Derneği'nden Sayın Yusuf Kutlu tarafından yapılmıştır.